

Examens beeldende vakken vmbo 2024

In 2024 vormde het thema *In Actie!* voor ruim 11.000 vmbo-gl/tl-kandidaten de leidraad voor hun examens beeldende vakken. Hierbij waren vier subthemas bepalend voor de inhoud: 1. *de kunstenaar in actie*, 2: *een reactie op de maatschappij*, 3: *in actie voor een oplossing* en 4: *in actie binnen de kunst*. De subthemas moesten leerlingen inspireren voor het Centraal Praktisch Examen (CPE) en kleurden de inhoud van de blokken in beide centraal schriftelijke examens (CSE, eerste en tweede tijdvak). De afnames van het CPE en beide CSE's verliepen soepel en zonder noemenswaardige problemen.

Magazine en kick-off

Na het officieuze noemen van het thema voor het examenjaar 2024 na afloop van de examenbespreking 2023, volgde de officiële bekendmaking ervan via de **Septembermededeling**, een belangrijk document met praktische informatie voor docenten, zoals de **Instructie voor de examinerator**. De voorbereiding op het thema kon begin december 2023 starten, toen het **magazine *In Actie!*** mocht worden uitgereikt, al kiezen sommige docenten ervoor om dit pas later te doen. De functie van het magazine is om het thema nader te duiden in tekst en in beeld. Het magazine toont een diversiteit aan manieren waarop het thema verbeeld is, kort of langer geleden, zo mogelijk in de verschillende disciplines en door bekende en minder bekende kunstenaars. Ook dient het magazine ter inspiratie voor het CPE en als voorbereiding voor het CSE. Net als in voorgaande jaren, wordt in het magazine verwezen naar het (tijdelijk beschikbare) weblog, waarin andere en aanvullende voorbeelden en ook videofragmenten te vinden zijn. Het wordt aangeraden het magazine te behandelen of door de kandidaten zelf te laten onderzoeken als voorbereiding op de examens.

Docenten werden medio december uitgebreid geïnformeerd over *In Actie!* tijdens de door VONKC georganiseerde **kick-off**, die deze keer gehouden werd in het Stedelijk Museum Schiedam. Het programma bood boeiende lezingen door Anne Wenzel, de beeldend kunstenaar die destijds in het museum exposeerde en door kunsthistoricus en -criticus Robert-Jan Muller. Hierna stonden workshops op het programma, georganiseerd door beeldend kunstenaar Mark Schalken, voormalig collega Jacques Blommestijn en collega Esther Feteris. Stichting Cito en het College voor Toetsen en Examens (CvTE) voorzagen, zoals elk jaar, met name docenten met weinig examenervaring, van informatie. Tussen alle bedrijven door wisselden docenten kennis en ervaringen met elkaar uit.

De centrale examens

Op 11 maart startte de afnameperiode van het **CPE**. Geïnspireerd door de vier subthemas voerden kandidaten hun opdracht uit, met een mooie variatie aan eindwerken als resultaat.

Het vorig jaar ingevoerde herziene beoordelingsmodel voor het CPE werd voor de tweede keer gebruikt bij de beoordeling. Tijdens het beoordelen ontstond enige onrust bij docenten: beoordeel ik niet te streng? en ik kan zo weinig punten toekennen, krijgen veel van mijn leerlingen nu een onvoldoende? Bij de normering bleek dat in 2024 de gemiddelde score iets hoger lag dan vorig jaar. De N-term kwam in 2024 uit op 0,2 (in 2023 was de N-term 0,4). Het gemiddelde cijfer voor het CPE kwam uit op een 6,5. Uit de toets- en itemanalyse (TIA) bleek de betrouwbaarheid van het CPE dit jaar nog steeds hoger te zijn dan vóór de invoering van het nieuwe model en er was sprake van een goede spreiding van de scores.

Enquête

Docenten konden hun bevindingen over het beoordelen aan de hand van het nieuwe model kenbaar maken via een enquête. Een op de vier docenten vulde de enquête in. Over het algemeen bleken docenten het nieuwe model positief te waarderen. De beoordeling op onderdelen geeft houvast. Daarnaast waren docenten op sommige punten ook wel kritisch. Sommige beschrijvingen vonden ze vaag geformuleerd, de combinatie van een model én ankers is complex. Verder gaven docenten aan dat het erop lijkt dat het nieuwe beoordelen leidt tot een strenger oordeel. Alle uitkomsten van de enquête hebben onze aandacht en worden waar mogelijk meegenomen in eventuele veranderingen in de toekomst.



Eindwerkstukken van twee leerlingen van het Kompaan College in Zutphen

Eerste tijdvak

Al voor afname bleek een erratum bij het **eerste tijdvak (CSE) beeldende vakken** noodzakelijk, ter voorkoming van onduidelijkheden tijdens de afname. Het bleek de grootste rimpel in het examen dit jaar, dat verder prima verliep. Het examen werd afgenomen onder ruim 11.000 kandidaten, weer meer dan vorig jaar, een positieve ontwikkeling! In het computerprogramma Wolf werden resultaten van 9681 van hen ingevoerd, 7082 meisjes en 2597 jongens. De normering leidde tot een N-term van 1,0 met een 6,3 als gemiddeld cijfer. Er kwamen relatief weinig klachten binnen bij de Examenlijn. Een klacht over vraag 20 leidde tot een aanvulling op het correctiemodel. De inhoud van enkele overige opmerkingen nemen we mee bij de constructie van komende examens.

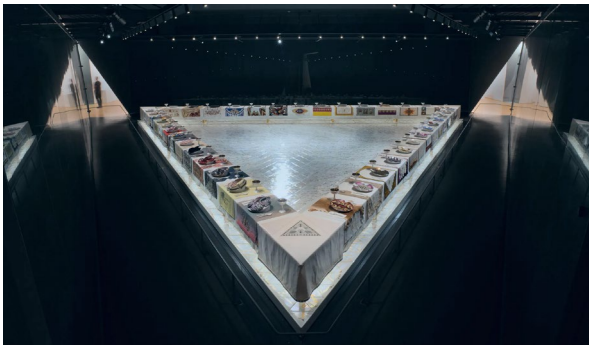


afbeelding 1

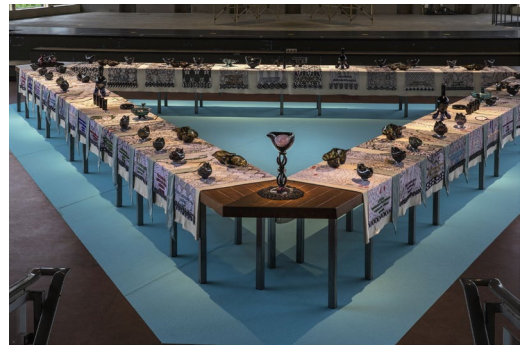


afbeelding 2

Een beroemde actie uit de kunstgeschiedenis door kunstenaar Yves Klein werd als eerste voorgelegd aan de kandidaten. Hij gebruikte modellen als levende penselen voor zijn werk dat middels een performance tot stand kwam (afbeelding 1). De Britse ontwerpster Philo gebruikte afdrucken van een van de hierdoor ontstane kunstwerken als print op enkele van haar ontwerpen (afbeelding 2). In dit blok zat meteen de moeilijkste vraag van het examen die door vrijwel alle kandidaten onjuist beantwoord werd: er werd gevraagd uit te leggen dat de *compositie* het *dynamische karakter* van het kunstwerk op afbeelding 1 versterkt. Twee lastige begrippen in één vraag blijkt een brug te ver. In het tweede blok werd actie gevoerd voor de positie van de (zwarte) vrouw aan de hand van het werk van Judy Chicago (afbeelding 3) en het hierop geïnspireerde werk van Patricia Kaersenhout (afbeelding 4).



afbeelding 3



afbeelding 4

Een klassiek werk van Eugène Delacroix *La Liberté guidant le peuple* (afbeelding 5), werd bevraagd in het derde blok, met als hedendaagse tegenhanger het werk *A Song for the Unseen II* van de Zuid-Koreaanse kunstenaar Chae Eun Rhee (afbeelding 6). In dit blok leidde de vraag aan de hand van welke vormgevingsaspecten Marianne opvalt in het werk van Delacroix, tot een aanvulling op het correctiemodel. Dat de mening over het juist rekenen van het aspect KLEUR ook bij experts niet eenduidig is, deed ons besluiten dit aspect aan het rijtje juiste antwoorden toe te voegen.



afbeelding 5



afbeelding 6

Het examen eindigde met het onderzoek naar het gebruik van aangespoelde kwallen als materiaal voor bijvoorbeeld schoenen (afbeelding 7). Ontwerpers van nu zoeken naar oplossingen voor diverse hedendaagse problemen, in dit geval de zoektocht naar een nieuw, natuurlijk materiaal dat het milieu niet belast.



afbeelding 7

580 docenten van 433 scholen vulden de **quickscan** in en gaven het examen gemiddeld een 6-. De **toets- en itemanalyse** (TIA) wees uit dat het examen van een gemiddelde moeilijkheidsgraad was met een gemiddelde p-waarde van 0,59 (indicator van de moeilijkheidsgraad). Het eerste en het laatste blok bleken het lastigst, met een p-waarde van 0,58.

Tweede tijdvak

Op 21 juni volgde het **tweede tijdvak** met wederom een viertal blokken:

Blok 1. *Barricades*, waarin twee barricades in de kunstwereld bevestigd werden, opgeworpen door de kunstenaars Fernando Sanchez Castillo en Ögüt.

Blok 2. *Natuurlijk protest*, over textielkunstenaar Claudy Jongstra die aangeeft kunstenaar en activist te zijn.

Blok 3. *De kunstenaar als kunstwerk*, over enkele werken van Marina Abramović.

Blok 4. *Vrouwen in actie!* over de actieve werkwijze van de Guerrilla Girls.

Een analyse van dit examen volgde aan de hand van de gegevens van 60 kandidaten. 33 van hen deden een herkansing, waarvan er 20 een onvoldoende moesten wegwerken. Door het geringe aantal kandidaten is het moeilijk om statistisch betrouwbare uitspraken te doen,

maar de scores bleken mooi gespreid te zijn. Docenten beoordeelden dit examen met een 6+. Na de normering kwam het gemiddelde cijfer van de kandidaten uit op een 6,1. Het lukte 80% van alle herkansers om een voldoende te halen.

Examen volgend jaar

Het volgende examen kan alweer bijna naar de drukker. Leerlingen zullen zich komend jaar buigen over *De mens, de maat*, een thema dat weer andere mogelijkheden biedt. Het vinden van een thema is elk jaar een uitdaging. We moeten een onderwerp vinden dat op meerdere manieren te bekijken (en bevragen) is en gelijktijdig ook bij de leerling en het examenprogramma past. Gelukkig staan de docenten waarmee ik het examen maak met hun voeten in de klei. Zij zijn werkzaam op verschillende plekken in het land en kennen de ongeveer 16-jarige vmbo'ers als geen ander. Het blijft al met al een klus waaraan wij allen, makers en opdrachtgevers, elk met een eigen rol, met veel plezier werken. We hopen dat het magazine, dat in december uitgereikt mag worden, weer laat zien dat de beeldende kunst onmetelijk boeiend is.

Annick van Beukering, toetsdeskundige Beeldende Vakken, Stichting Cito, zomer 2024

bronnen geciteerde afbeeldingen:

- 1 <https://www.yvesklein.com>
- 2 <https://www.vogue.pl>
- 3 <https://img.theculturetrip.com>
- 4 <https://www.verenigingrembrandt.nl>
- 5 <https://wikimedia.org>
- 6 <https://www.museumdefundatie.nl>